

EURÓPSKA ESTETIKA 19. STOROČIA- SCHOPENHAUER, NIETZSCHE

klúčové pojmy: kontemplácia, askéta, smrť, umelec, génius, nadčlovek, apolónsky, dionýzsky princíp, vôľa k moci, umelecká kultúra

A.SCHOPENHAUER

-útešný postoj- veľmi tragický, neuspokojivý, pesimistický, život človeka prirovnáva k životu krtka, ktorý má tiež iba dve radosti v živote - jesť a priviesť na svet potomstvo, dokonca ešte ťažší život majú inteligentní ľudia, lebo si uvedomujú, aký je ich rozum obmedzený a vôľa nekonečná (nikdy nie sme spokojní s tým, čo máme). Ani bohatstvo nepomôže človeku, ani chudoba nie je východiskom. Človek sa celý život naháňa, celý život niečo robí, lebo ho poháňa jeho vôľa a aj tak nie je nikdy spokojný. Vôľa ovplyvňuje aj jeho biologické úkony a potreby (dýchanie, tlkot srdca, pohlavný pud...), aj myslenie, pamäť, city, konanie. Telo, rozum, my - to všetko sú len prostriedky, v ktorých sa objektivizuje vôľa. Myšlienku, že bytie je vôľa, prenáša na celú skutočnosť.

-„utrpenie existencie“ - citát s.120

-liekom proti utrpeniu je umenie, ktoré má možnosť vyriešiť problém bytia, vyhliadka na prekonanie utrpenia, každé vydarené umelecké dielo odpovedá na základnú otázku- „čo je život?“

-od architektúry (anorganická) cez maliarstvo, sochárstvo, poéziu až k tragédiu a hudbe

-hudba preniká najhlbšie, mocne pôsobí na vnútro človeka, vyjadruje to „najvnútornejšie zo sveta a z nášho ja“

-umelec/génius- jeho postoj je kontemplatívny, schopnosť génia spočíva v tom, „vylúčiť svoje chcenie, svoje účely, teda na čas sa úplne zriecť svojej osobnosti“ (zaujímavosť, podľa S. ženy nemajú génia, nanajvýš talent)

-Nietzsche mu vyčíta nihilistické znehodnotenie celého života

B.NIETZSCHE

-estetický rys myslenia

-umenie je jediný prostriedok, ako postaviť proti pokrytectvu v metafyzike, morálke, náboženstve a vede názor, ktorý umožňuje celkom novú kvalitu života (zasahuje do etiky až politiky- kritika panujúceho buržoázneho spôsobu života)

-doba je chorá, N. hlása prevrátenie hodnôt, ktorých prekonanosť neúprosne pranieruje

-„umelec nie je teraz len nutne chorým, je, podobne ako oní bakchantskí Gréci, chorým a lekárom zároveň, mágom, ktorý z najbližšej blízkosti smrti čerpá čaro večného života“

-príroda vs. kultúra, dionýzsky vs. apolónsky princíp (pud)

-apolónsky- čisté poznanie, sublimácia, zduchovenie, objektívnosť, umelecké druhy- plastika, architektúra, epos, obrazy

-dionýzsky- údesnosť, opojenie, pudy, entuziastická extáza, subjektívnosť, sebazabudnutie, umelecké druhy- hudba

-čo je škaredé?- N. odpovedá darwinisticky- všetko slabé a nevydarené, v prirodzenom výbere selektované ako negatívne

-umenie je „veľkým stimulansom života“, jeho úlohou je umocňovanie životného pocitu, silných afektov, „slasti“, život sa má zakúšať ako opojenie; umenie je forma existencie, ktorá integrálne preniká životom

-vyčleňuje sa proti „umeniu odpočinku“, čo vypĺňa voľný čas a má len zábavný charakter

-umenie ako životnosť, energia, objavovanie, jednoducho vôľa k moci- snaha poznať, osvojiť si, ovládnuť, využiť, manipulovať, prisvojiť si; to všetko v pozitívnom, „rastúcom“, vzostupnom zmysle rozširovania ľudských kvalít

-nadčlovek- nie je produktom evolúcie ako všetko ostatné, ale je produktom seba samého; oslobodzuje sa od stáda- priemernosti, menejcennosti, slabosti, rovnostárstva a prehodnocuje všetko, najmä hodnoty (ideál u antického, predkresťanského človeka)

-Nietzsche → potvrdzuje život, životodarnosť, nespútanosť, tvorivosť, impulzívnosť, hravosť, improvizovanosť, spontánnosť, vitalitu, autentickú existenciu, hľadanie zmyslu bytia i vlastného jestvovania vo svete